

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
í t é l e t e**

Az ügy száma: Pfv.II.20.926/2017/11.

A tanács tagjai:

Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna a tanács elnöke

Nyíróné dr. Kiss Ildikó előadó bíró

Dr. Baloginé dr. Faiszt Judit bíró

A felperes:

felperes neve

A felperes képviselője:

Dr. Stefkó Katalin ügyvéd

Az alperesek:

Id. I.rendű alperes neve I. rendű

Ifj. I.rendű alperes neve (II.rendű alperes címe) II. rendű

Az alperesek képviselője:

Dr. Papp Aranka ügyvéd I. és II. rendű alperesek képviselőjében

A per tárgya:

Házastársi közös vagyon megosztása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

I. rendű alperes

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Kecskeméti Törvényszék 4.P.22.450/2009/196.

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Szegedi Ítéltábla Pf.II.20.791/2016/4.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseit részben hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja: az I. rendű alperes által fizetendő értékkiegyenlítés összegét 14.564.675 (tizennégymillió-ötszázhatvannégyezer-hatszázhetvenöt) forint összegre leszállítja.

Az ingatlanügyi hatóság megkeresését azzal pontosítja, hogy a T., ... helyrajzi számon nyilvántartott, természetben a T., Sz. út ... szám alatti ingatlan felperes tulajdonában álló 1/2 tulajdoni hányadára az I. rendű alperes javára bejegyzett holtig tartó haszonélvezeti jogból 1/4 tulajdoni hányadra bejegyzett haszonélvezeti jogot az ítélet alapján, míg a további 1/4 tulajdoni hányadra bejegyzett haszonélvezeti jogot a megváltási ár I. rendű alperes által történt kifizetésének igazolását követően törölje.

Ezt meghaladóan a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseit hatályában fenntartja.

Kötelezi az I. rendű alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperes részére 59.500 (ötvenkilencezer-ötszáz) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az államnak, felhívásra 51.000 (ötvenegyezer) forint le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket.

Kötelezi az I. rendű alperest, hogy fizessen meg az államnak, felhívásra 289.000 (kétszáznyolcvankilencezer) forint le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes és az I. rendű alperes (továbbiakban: a felek) 1982 decemberétől élettársi kapcsolatban, 1986. december 29. napjától házassági életközösségben éltek, amely véglegesen és mindenre kiterjedően 2007. július 25. napján szűnt meg. Házasságukat a Kecskeméti Városi Bíróság 2008. december 5. napján jogerőre emelkedett ítéletével felbontotta. A II. rendű alperes a felek közös gyermeke.
- [2] A felek a házassági életközösség alatt a **T.**, belterületi, ... hrsz.-ú, **T.**, **Sz.** út 10. szám alatti ingatlant (továbbiakban: az ingatlan) a gyermekükkel, a II. rendű alperessel közösen vásárolták meg. Az adásvételi szerződésben az állagvevő – a II. rendű alperes mellett – a felperes volt, az I. rendű alperes javára a teljes ingatlanra, a felperes javára a II. rendű alperes 1/2 tulajdoni hányadára holtig tartó hasznélvezeti jogot alapítottak.
- [3] A fenti ingatlanon a felperes egyéni vállalkozásának keretein belül a házastársak több üzletet üzemeltettek közösen: Tüzép-telepet, benzinkutat, ún. „100 forintos” boltot és egy gazdaboltot. A házassági életközösség megszűnését követően a vállalkozást a felperes működtette. A 2007. szeptember 3. napján készített leltár szerint a Tüzép-telepen 5.153.603 forint, a „100 forintos” boltban pedig 1.878.361 forint, összesen 7.031.964 forint értékű árukészlet volt. 2007. október 13. napján az I. rendű alperes az üzleteket lezárta, a továbbiakban azokat egyikük sem működtette. A felperes 2008. március 5. napján megkísérelte a bejutást, de csak a „100 forintos” boltba tudott bemenni. A boltból 936.450 forint értékű árut elhozott, az árukészlet további része az I. rendű alperes birtokában maradt. A felperes a birtokába került számlák alapján az adóhatóság felhívására elkészített zárómérlegben a 2008. március 5-i árukészlet értékét 3.120.000 forintban határozta meg.
- [4] A felek a vállalkozás mellett gyümölcstermesztéssel is foglalkoztak, a megtermelt gyümölcsöket értékesítették. A felperes 2007. évben az értékesített gyümölcsök ellenértékéből 3.839.814 forintot vett át. 2007. július 31. napján a II. rendű alperes részére kiállított, de a felperes által aláírt felvásárlási jegy alapján 596.938 forint, illetve ugyanezen a napon az I. rendű alperes nevére kiállított, de szintén a felperes aláírt felvásárlási jegy alapján 989.856 forint ellenértéket vett fel. A házassági életközösség megszűnését követően az I. rendű alperes részére 2.098.000 forint felvásárlási árat fizettek ki.

A kereseti kérelem és az I. rendű alperes védekezése

- [5] A felperes módosított keresetében a házastársi közös vagyon megosztását; ezen belül – egyéb, a felülvizsgálati kérelemmel nem érintett vagyontárgyak megosztása mellett – azt kérte, hogy a bíróság a közösen termelt gyümölcsök értékesítéséből származó, de az életközösség megszűnése után az I. rendű alperes által felvett 2.098.000 forint összeget (81. tétel), valamint a vállalkozási tevékenység 2007. október 13. napján történt befejezését követően az I. rendű alperes birtokában maradt 2.183.550 forint értékű árukészletet (87. tétel) számolja el és annak fele értéke megfizetésére kötelezze az I. rendű alperest. Nem vitatta, hogy birtokába került 936.450 forint értékű árukészlettel (88. tétel) maga is elszámolni köteles.
- [6] Az I. rendű alperes ellenkérelmében – többek között – annak megállapítását kérte, hogy az ingatlan felperes tulajdonaként nyilvántartott 1/2 tulajdoni hányadából 1/4 tulajdoni hányadot – a felperes fennmaradó (1/4) tulajdoni hányadán fennálló hasznélvezeti joga változatlan fenntartása mellett – házastársi közös vagyon jogcímén megszerzett. A tulajdonjoga megállapításán túlmenően kérte a közös tulajdon megszüntetését: a bíróság a felperes 1/4 tulajdoni hányadának a megváltására őt

jogosítsa fel és a megváltási árat a haszonélvezeti jog értékével csökkentett mértékben határozza meg.

- [7] Az I. rendű alperes vitatta, hogy a 81. tétel (2.098.000 forint) az életközösség megszűnésekor nála volt, azt ugyanis átadta a II. rendű alperesnek, ezért a terhére nem számolható el. A vagyonszármazékok beállítását a felperes által felvett 3.839.814 forint gyümölcs eladásból származó vételárat. A 87. tételt (2.183.550 forint) mellőzni kérte, árukészlet ugyanis nem maradt a birtokában.
- [8] A felperes a gyümölcsök értékesítéséből származó 3.839.814 forint megosztására irányuló kérelem elutasítását kérte. Arra hivatkozott, hogy a vételárat az életközösség időtartama alatt vette fel, az összeg az életközösség megszűnésekor már nem állt rendelkezésre, mivel azt a gyümölcsszedés költségeire fordították.

Az első- és másodfokú ítélet

- [9] Az elsőfokú bíróság ítéletével a felek házastársi közös vagyonát megosztotta és kötelezte az I. rendű alperest 15.069.603 forint értékkiegyenlítés megfizetésére.
- [10] Megállapította, hogy az I. rendű alperes a perbeli ingatlan felperesi 1/2 tulajdoni hányadának felét (1/4) tulajdoni hányadot az 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.) 27. § (1) bekezdése alapján megszerezte. A közös tulajdont megszüntette: a felperes 1/4 tulajdoni hányadának megváltására 7.575.000 forint megváltási ár megfizetésével az I. rendű alperes jogosította fel.
- [11] A 81. tételt – mivel nem vitatottan az I. rendű alperes vette fel – az I. rendű alperes birtokában lévő vagyontárgyként osztotta meg. Az I. rendű alperes által kért 3.839.814 forint közös vagyoni megosztást mellőzte. Indokolása szerint az I. rendű alperes csak állította, de nem bizonyította, hogy a készpénzösszeg az életközösség megszűnésekor még megvolt.
- [12] Az üzletek leltárkészletét illetően – a 48. sorszám alatti okirat, valamint az azt aláíró személyek tanúvallomása alapján – megállapította: a felperes a vállalkozási tevékenységét 2017. október 13. napjától az I. rendű alperes magatartása miatt nem tudta folytatni, 2008. március 5. napján a megmaradt 3.120.000 forint értékű árukészletből 936.450 forint értékű árut szállított el. Ebből következően 2.183.550 forint értékű árukészlet az I. rendű alperes birtokában maradt. Az elsőfokú bíróság az egyéni vállalkozás bizonyított vagyonaként az életközösség megszűnésekor meglévő árukészletet osztotta meg, mivel a felek a vállalkozás vagyonaként kizárólag azt kérték és felhívás ellenére sem határozták meg az egyéni vállalkozás kiadásait, költségeit és tartozásait. A felperes birtokába került 936.450 forint (88. tétel) az I. rendű alperes birtokába került 2.183.550 forint (87. tétel) árukészletet a közös vagyonba beállította és elszámolta. A vállalkozás életközösség megszűnésekor forgalmi értékére vezetett szakértői bizonyítás nem volt eredményes, az elsőfokú bíróság álláspontja szerint ez a tény mindkét fél terhére értékelendő, hiszen egyező előadásuk szerint a vállalkozást közösen működtették.
- [13] A felperes, az I. és a II. rendű alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatta: az értékkiegyenlítés összegét 15.059.603 forintra leszállította. Megkereste az ingatlanügyi hatóságot, hogy a tiszajenői, 228. helyrajzi szám alatt felvett ingatlan felperes nevének nyilvántartott 1/2 tulajdoni hányadáról az I. rendű alperes javára bejegyzett holtig tartó haszonélvezeti jogot törölje és az I. rendű alperes tulajdonjogát a 6.909.603 forint megváltási ár megfizetésének igazolását követően jegyezze be.
- [14] A másodfokú bíróság osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját, miszerint a megváltási ár meghatározásánál a haszonélvezeti jog értékcsökkentő voltát nem lehet figyelembe venni. A közös tulajdon megszüntetésével az I. rendű alperes az ingatlan 1/2 részének lett a tulajdonosa, a haszonélvezeti joga fenntartása indokolatlan, ezért az ítélet annak törléséről rendelkezett.
- [15] Az elsőfokú bíróság helyesen számolta el a gyümölcs értékesítéséből befolyt eladási árakat. Az I. rendű alperes állításának bizonyítottsága hiányában helytállóan mellőzte a felperes birtokába került

3.839.814 forint elszámolását. A felperes birtokába került felvásárlási árat csak akkor lehetett volna megosztani, ha az 1952. évi IV. törvény (továbbiakban: rPp.) 164. § (1) bekezdésének fő szabálya alapján az I. rendű alperes bizonyítja, hogy az életközösség megszűnésekor a készpénzösszeg megvolt és az a felperes birtokában maradt. Ezt pedig az I. rendű alperes nem tudta bizonyítani, a készpénzösszegnek az életközösség megszűnésekor meglétére, illetve valamelyik házastársnál maradására kétséget kizáró bizonyíték nem állt rendelkezésre. Helyesen járt el az elsőfokú bíróság akkor is, amikor életközösség megszűnését követően az I. rendű alperes birtokába került 2.098.000 forint összeget (81. tétel) a közös vagyon körében elszámolta.

- [16] A másodfokú bíróság a vállalkozói vagyon megosztását illetően is egyetértett az elsőfokú bírósággal. Az I. rendű alperes vitatta a felperes által csatolt okiratok tartalmát, ezért a bizonyítás az rPp. 164. § (1) bekezdés alapján a felperest terhelte.
- [17] A peradatok alapján megállapítható, hogy az életközösség megszűnése után a felek a vállalkozást még közösen üzemeltették. 2007 szeptemberében – a nem teljes – árukészletről készült leltárívek szerint az érték meghaladta a 7.000.000 forintot. 2007 szeptemberét követően a felperes még kb. egy hónapig működtette a telepet, az árukészlet mennyisége és annak értéke tehát értelemszerűen folyamatosan változott. 2007. október 13. napján az I. rendű alperes végleg kizárta a felperest az ingatlanból, a Tüzép-telepet lezárta, a felperes bejutását, a vállalkozói tevékenysége folytatását megakadályozta. Így a felperesnek nem volt lehetősége a megmaradt árukészlet felleltározására.
- [18] Az árukészlet értékének meghatározása I. rendű alperes magatartása miatt hiúsult meg, ezáltal a bizonyítási teher megfordul: az I. rendű alperest terheli annak bizonyítása, hogy milyen értékű árukészlet maradt a birtokában.
- [19] A vállalkozás kiadásairól, bevételeiről a felperesnek az adóhatóság részére minden évben zárómérleget kellett készítenie, az ehhez szükséges iratanyagot akkor tudta birtokba venni, amikor 2008 márciusában a „100 forintos” bolt árukészletét elszállította. Az általa elvitt áruk értéke a felperes által készített és tanúk által is aláírt leltáradatok szerint 936.450 forint volt, míg a birtokába került számlák alapján elkészített és az adóhatóság részére benyújtott és elfogadott mérlegadatok szerint 2008 márciusában a teljes árukészlet 3.120.000 forint értéket képviselt. Az okiratokkal és tanúvallomásokkal szemben pedig az I. rendű alperes csak az előadása szintjén maradó állításokat tett.
- [20] Egyéb adat és okirati bizonyíték hiányában tehát az elsőfokú bíróság az árukészlet mértékére és értékére az a 2008. márciusi időpontból helyesen indult ki, ez alapján volt ugyanis megállapítható az I. rendű alperes birtokában maradt áruk értéke. Az okiratoknak megfelelően állította be az elsőfokú bíróság a vagyonmérlegbe az I. rendű alperes terhére a 2.183.550 forint (87. tétel) összegű nála maradt árukészletet, amellyel – mint a közös vagyonhoz tartozó vagyontárgyakkal – az I. rendű alperes köteles elszámolni.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [21] A jogerős ítélet ellen az I. rendű alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet. Kérte, hogy a Kúria a jogerős ítéletet változtassa meg és az általa fizetendő értékkiegyenlítés összegét 13.174.431 forint összegre szállítsa le. Az ingatlanügyi hatóság megkeresését módosítsa: elsődleges kérelme szerint a haszonélvezeti jogát a tulajdonjogának bejegyzésével egyidejűleg töröljék, másodlagosan, a haszonélvezeti jog törlésére irányuló rendelkezés mellőzését kérte. A jogerős ítélet jogszabálysértő voltát az rPp. 3. § (2) bekezdésének, az rPp. 164. § (1) bekezdésének és az rPp. 206. § (1) bekezdésének megsértésére alapította.
- [22] Felülvizsgálati érvelése szerint a haszonélvezeti jog törlésére vonatkozó rendelkezés sérti az rPp. 3. § (2) bekezdését. A másodfokú bíróság a kereseti kérelmeken túlterjeszkedett, mert ilyen, a törlésre irányuló kereseti kérelmet a felperes nem terjesztett elő, hivatalbóli eljárásnak pedig a polgári perben nincs helye. A jogerős döntés anyagi jogot is sért: a haszonélvezeti jogot szerződésben

alapították és a bíróság a szerződésen alapuló haszonélvezeti jogot az ingatlannyilvántartásból csak akkor töröltheti, ha a tulajdoni hányad megváltási árát teljesítve a tulajdonjoga bejegyezhetővé válik. Ekkor lesz azonos a tulajdonos és a haszonélvező személye.

- [23] Az eljáró bíróságok a bizonyítékokat okszerűtlenül és iratellenesen mérlegelték, amikor a közös vagyon köréből mellőzték a felperes által 2007. július 31. napján felvásárlási árként megkapott 1.586.794 forint összeget. Az elsőfokú eljárás során és a fellebbezéshez is csatolta ugyanis azt két – 0573502 sorszámu és 0573501 sorszámu – felvásárlási jegyet, amelyek egyértelműen bizonyítják, hogy a felperes az 2007. július 31-én, az életközösség megszűnése után 989.856 forint, illetve 596.938 forint készpénzt kapott. A felperes ellen magánokirat-hamisítás vétségének alapos gyanúja miatt folyamatban volt eljárásban maga a felperes is elismerte, hogy ezeket a felvásárlási jegyeket ő írta alá. Okirattal bizonyított tehát, hogy a felperes az életközösség megszűnését követően 1.586.794 forintot vett fel, ezért az összeg felével, 793.397 forinttal csökkenteni kell az általa fizetendő értékkiegyenlítés összegét. Az eljáró bíróságok az okirati bizonyítékokat nem értékelték, a másodfokú bíróság a jogerős ítéletben a bizonyítékok mellőzését nem indokolta.
- [24] A jogerős ítélet az rPp. 164. § (1) bekezdésének megsértésével fordította meg a bizonyítási terhet. A felperes állította azt, hogy az életközösség megszűnésekor az I. rendű alperes birtokában 2.183.550 forint értékű árukészlet maradt, ennek bizonyítása a fő szabály szerint – az I. rendű alperes tagadásával szemben – őt terhelte. Ezzel szemben jogerős ítélet szerint az I. rendű alperes terhére esik az árukészlet értéke megállapításának megghiúsulása, azaz a bizonyítási teher megfordulásával az I. rendű alperest terhelte annak bizonyítása, hogy milyen értékű árukészlet maradt a birtokában. A másodfokú bíróság az eltérő bizonyítási teherről – jogszabálysértően – nem tájékoztatta, a terhére értékelés tényéről csak a jogerős ítéletből szerzett tudomást.
- [25] Okszerűtlen és téves a rendelkezésre álló bizonyítékok értékelése. A szakértői bizonyítás eredménytelenségét az eljáró bíróságok mindkét fél terhére értékelték, holott annak sikertelensége kizárólag a felperes terhére esik: ő volt az, aki először megtagadta az iratanyag átadását, majd azt hiányosan adta át.
- [26] A jogerős ítélet figyelmen kívül hagyta a felperesnek az árukészlet értékére a pert megelőzően és a per tartama alatti teljesen ellentmondó előadásait. Okszerűtlenül mérlegelte az adóhatóság által elfogadott mérlegre való hivatkozását is. Az adóhatóság nem leltározott, tehát a felperes bármely dokumentuma – ha volt egyáltalán – csak a felperes nyilatkozatának számít, nem pedig az adóhatóság megállapításának. A felperes az árukészletet tételesen nem sorolta fel, csak összegszerűen (globálisan) jelölte meg az igényét. Az első- és másodfokú ítélet ráadásul eltérő időpont szerint számolt: az elsőfokú bíróság az árukészlet értékét az életközösség megszűnésének 2007. július 25-i időpontja alapján határozta meg, míg a jogerős ítélet szerint az 2008. márciusra vonatkozik.
- [27] A jogerős ítélet kettős elszámolást tartalmaz. A vagyonmérlegben 40., 41., 42., 70., 75., 80., 82., 83. és 89. tételszám alatt felsorolt ingóságok az árukészletbe tartoztak, a bíróságok a tételeket kétszeresen – megosztandó ingóságként és árukészletként – is elszámolták. A 2008. márciusi – állítólagos – mérleg nem a házastársi közös vagyonba tartozó árukészletre, hanem a 2007 októberét követően folytatott egyéni vállalkozás egészére vonatkozott.
- [28] Az I. rendű alperes számszaki levezetése alapján a fenti vagyontételek és az árukészlet értékének korrigálásával, a nem bizonyított 2.183.550 forint értékű árukészlet felével, 1.091.775 forinttal csökken az általa fizetendő értékkiegyenlítés összege.
- [29] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében – tartalma szerint – a jogerős ítélet hatályában történő fenntartását kérte.
- [30] Érvelése szerint nem sértett jogszabályt a jogerős ítélet a haszonélvezeti jog törlése során, ugyanis a másodfokú bíróság az I. rendű alperesnek az ingatlan-nyilvántartáson kívül megszerzett 1/4 tulajdoni hányadáról rendelte el a haszonélvezeti jog törlését. Ezt pedig kereseti kérelem nélkül is megtehetette.

- [31] Nem jogszabálysértő a gyümölcsök felvásárlási árának elszámolása. A F. Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztály Vizsgálati Alosztály 1502/420/2009.bü. számú jegyzőkönyv tartalma szerint a 0573501 és 0573502 számú felvásárlási jegyek kiállításának dátuma 2007. június 31. napja. Az egyik felvásárlási jegy pedig a II. rendű alperes nevére szól, így az nem lehet a házastársi közös vagyon része.
- [32] Tévesen érvel az I. rendű alperes a bizonyítási teher megfordításának jogszabálysértő módjával. Az I. rendű alperes 2007. október 13. napján a Tüzép-telepről öt és az alkalmazottakat előzmények nélkül, váratlanul zárta ki. Utána csak 2008. március 5. napján tudott bemenni és a 100 forintos üzletből a leltárban felvett árukat elvinni. 2007. október 13. napjától kezdődően az üzlethelyiségeket kizárólag az I. rendű alperes tartotta birtokában, ő rendelkezett arról tudomással, hogy a telepen milyen árukészlet maradt. Alaptalanul hivatkozik az I. rendű alperes arra is, hogy a könyvszakértői vizsgálatot megghiúsította.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [33] A Kúria a jogerős ítéletet az rPp.275.§ (2) bekezdés alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között bírálta felül.
- [34] A felülvizsgálati kérelem kis részben – kizárólag a gyümölcscsértékesítés felvásárlási árának részbeni elszámolását illetően – alapos.
- [35] Az I. rendű alperes a jogerős ítélet jogszabálysértő voltát eljárási jogszabálysértésekre alapította. A Kúria az eljárási jogszabálysértéseket az rPp. 275.§ (3) bekezdése alapján vizsgálta: azaz azok az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatással voltak-e.
- [36] Az rPp. 3.§ (2) bekezdése szerint a bíróság – törvény eltérő rendelkezése hiányában – a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve van. A bíróság a fél által előadott kérelmeket, nyilatkozatokat nem alakszerű megjelölésük, hanem tartalmuk szerint veszi figyelembe.
- [37] Helytállóan hivatkozott az I. rendű alperes arra, hogy a szerződésen alapuló, az ingatlannyilvántartásba bejegyzett haszonélvezeti jog törléséről a haszonélvezeti jog jogosultjának a törlést kérő nyilatkozata vagy a törlést kérő fél kérelméhez való hozzájárulása szükséges. A perbeli esetben pedig tény, hogy az I. rendű alperes a haszonélvezeti joga törlését nem kérte és annak törléséhez sem járult hozzá.
- [38] A haszonélvezeti jognak az ingatlannyilvántartásból való jogerős ítélet alapján történő törlése azonban az ügy érdemi elbírálására kihatással nem volt és megfelelt az anyagi jog előírásának is. A felülvizsgálati kérelem az I. rendű alperes házastársi közös vagyon jogcímén szerzett 1/4 tulajdoni hányadának megállapítását, a létrejött közös tulajdon megszüntetési módjaként a felperes 1/4 tulajdoni hányadának I. rendű alperes általi megváltását nem érintette, azok jogerős ítéleti rendelkezéseknek minősülnek. Ebből következően az I. rendű alperes az ingatlan 1/2 tulajdoni hányadát – részben a Csjt. 27. § (1) bekezdése, részben az 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 148. § (2) bekezdése alapján – megszerezte. A régi Ptk.157.§ (1) bekezdés rendelkezése szerint haszonélvezeti jogánál fogva a jogosult a más személy tulajdonában álló dolgot birtokában tarthatja, használhatja és hasznait szedheti. A haszonélvezeti jog tehát – az anyagi jogszabály fenti definíciójának megfelelően – értelemszerűen csak a más tulajdonában álló ingatlant terhelheti. Ebből viszont az következik, hogy amennyiben a tulajdonjog jogosultja és a haszonélvezeti jog jogosultja azonos személy, a haszonélvezeti jog tartalma kiüresedik, beleolvad a tulajdonosi jogosítványokba (rég. Ptk. 99. §-a). A perbeli esetben tehát helyesen rendelkezett a másodfokú bíróság, amikor a tulajdonjog részbeni megszerzése, illetve a felperest illető tulajdoni hányad megváltása folytán megszerzett 1/2 tulajdoni hányadon a fennálló haszonélvezeti jogot egyben törölte, mivel a tulajdonjog egyik elemének, a használat jogának jogosultja (a haszonélvező) és a tulajdonjognak a jogosultja ugyanaz a személy lett.

- [39] A Kúria kizárólag a közös tulajdon megváltásában érintett 1/4 tulajdoni hányadra vonatkozó haszonélvezeti jog törlésének időbeliségéről rendelkezett: a tulajdonjog átruházással történő megszerzéséhez a régi Ptk. 117. § (3) bekezdése alapján az ingatlannyilvántartásba való bejegyzés is szükséges, az pedig a megváltási ár megfizetéséhez kötődik. A megváltandó 1/4 tulajdoni hányadon fennálló haszonélvezeti jog törlésére ezért csak a megváltási ár megfizetésének igazolását követően kerülhet sor.
- [40] Helytállóan hivatkozik viszont az I. rendű alperes a gyümölcs felvásárlási ár részbeni elszámolásánál a bizonyítékok téves értékelésére.
- [41] Az I. rendű alperes az elsőfokú eljárásban csatolta a T. Kft. által kiállított 0573501 és 0573502 sorszámú felvásárlási jegyeket (48/12. és 48/14. szám alatti iratok). A felvásárlási jegyek dátuma alapján az ellenértékeket (989.856 forint, illetve az 596.938 forint) 2007. július 31. napján, tehát a házassági életközösség megszűnését követően fizették ki. A két felvásárlási jegyre a folyamatban volt büntetőügyben kirendelt igazságügyi írás- és nyomszakértő azt állapította meg (12/2. szám alatti irat), hogy nem zárható ki a vételár átvételét igazoló aláírás felperestől való származása. A felperes pedig az eljárás során elismerte, hogy a két felvásárlási jegyen meghamisította az I. és a II. rendű alperes aláírását (12/3. szám alatti irat).
- [42] A gyanúsított kihallgatásról készült jegyzőkönyv – a felülvizsgálati ellenkérelem hivatkozásának megfelelően – azt tartalmazta, hogy a felvásárlási jegyek keltezése 2007. június 31. napja (ami az életközösség időtartamába esik). A jegyzőkönyv és kiállított jegyek eltérő dátumának ellentmondása a perben rendelkezésre álló bizonyítékok alapján [rPp. 275. § (4) bekezdés] feloldható volt: a június ugyanis 30 napos, tehát kizárt a felvásárlási ár június 31. napján történt átvétele. Az okirati bizonyítékok (számlák) alapján pedig kétséget kizáróan megállapítható, hogy a felvásárlási árat a felperes az életközösség megszűnése után vette fel.
- [43] A Csjt. 27. § (1) bekezdése a házastársak egymás közötti belső viszonyára irányadó, külső, harmadik személyt illető vagyontárgy elszámolása a házastársak közös vagyonaként nem vehető figyelembe. A 0573502 sorszámú felvásárlási jegy alapján felvett 596.938 forint ellenérték a II. rendű alperest illette, ezért a kifizetett készpénz – függetlenül attól, hogy ténylegesen ki vette fel – a házastársi közös vagyon körébe nem tartozik. A 0573501 sorszámú felvásárlási jegy jogosultja viszont az I. rendű alperes volt, a helyette felvett 989.856 forint tehát nem vitásan a házastársak közös vagyona. A perben a felperes ezen pénzösszeg különvagyon jellegére nem hivatkozott, a közös vagyonnak minősülő, de az életközösség megszűnése után felvett készpénz elszámolására a felperes köteles. A Csjt. 31. § (2) bekezdése alapján az életközösség megszűnésével véget ér a vagyontársaság, a Csjt. 30. § (2) bekezdésének törvényi vétele nem alkalmazható. A felperes pedig csak állította de nem bizonyította annak közös tartozásokra való fordítását, állítása az előadása szintjén maradt.
- [44] A házassági életközösség megszűnését követően a felperes birtokába került és a házastársi közös vagyonba tartozó 989.856 forint készpénz felével a felperes köteles az I. rendű alperes felé elszámolni (494.928 forint), ezzel az összeggel az I. rendű alperest terhelő értékkiegyenlítés összegét csökkenteni kell.
- [45] Helytállóan érvelt az I. rendű alperes a tájékoztatás hiányával, azonban annak az ügy érdemi elbírálására kihatása nem volt.
- [46] A periratokból megállapíthatóan a másodfokú bíróság a fellebbezési tárgyaláson a feleket tájékoztatta a bizonyítási teherről: a felperest terhelte az árukészlet életközösség megszűnése időpontjában megállapítható értékének bizonyítása és a bizonyítás sikertelenségének következményeit is neki kell viselnie. Ezzel szemben a jogerős ítélet az I. rendű alperes terhére értékelte a vállalkozás árukészlete értéke bizonyítatlanságának a jogkövetkezményét.

A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján az alábbiak állapíthatóak meg.

A felperes a teljes árukészlet értékét 3.120.000 forint összegben határozta meg, amelyből 2007. március 5. napján állítása szerint 936.450 forint értékű árut vitt el, tehát az I. rendű alperes birtokában

2.183.550 forint értékű áru maradt. Az I. rendű alperes ezzel szemben azt állította, hogy nála nem maradt semmi.

Az I. rendű alperesnek a másodfokú tárgyaláson tett elismerő nyilatkozata alapján [rPp. 163.§ (2) bekezdés] tény, hogy a 2007. szeptember 5. napján készült leltárnak megfelelően a Tüzép-telep árukészlete ekkor 5.153.603 forint, a „100 forintos” bolt árukészlete pedig 1.878.361 forint volt. A felek 2007. október 13-ig a vállalkozást folytatták, az árukészlet értéke és mennyisége tehát folyamatosan változott. A vállalkozás 2007. október 13-tól már nem működött: a felperes az ingatlanba nem tudott bejutni, az I. rendű alperes pedig – saját előadása szerint – üzleti tevékenységet nem folytatott. A felek egyező előadása szerint tehát kétséget kizáróan megállapítható, hogy 2007. október 13. és 2008. március 5. napja között az árukészlet mennyisége nem változott.

A felperes által a „100 forintos” boltból elvitt áruk leltározásának tényét a perben meghallgatott tanúk alátámasztották, a Tüzép-telepen található áruk mennyiségére és értékére adat nem állt rendelkezésre, a perben az értékmeghatározásra a szeptemberi leltár nyújtott kiindulópontot. Azt ugyanis az I. rendű alperes nem állította, hogy október 13-ig a teljes Tüzép-telep árukészletét kiárúsította, azaz csak a „100 forintos” üzletben maradt áru.

[47] Ebből következően helyesen, a peradatok okszerű, logikai ellentmondásoktól mentes értékelésével állapították meg az eljáró bíróságok, hogy az üzletekben árukészlet maradt.

[48] Nem sértett jogszabályt a másodfokú bíróság azzal sem, hogy az árukészlet értékét nem az életközösség megszűnésének időpontjában, hanem a 2008. márciusi állapot szerint határozta meg. A Csjt. 31. § (2) bekezdés alapján fő szabály szerint a házastársi közös vagyon megosztása során – általában – a vagyontárgyaknak az életközösség megszűnéskori értékét kell alapul venni. Jelen esetben a felperes az életközösség megszűnését követően még folytatta a vállalkozási tevékenységet; ennek következtében az árukészlet értéke szükségképpen változott. A folyamatos üzemeltetés alapján helyesen járt el a másodfokú bíróság, amikor a vállalkozás befejezési értékét állította be a vagyommérlegbe, amely (az ingatlan és a boltok lezárása miatt) megegyezett a 2008. márciusi állapottal.

[49] Az I. rendű alperes az elsőfokú ítélet elleni fellebbezésében nem sérelmezte, hogy a vagyommérlegben olyan ingóságokat is megosztott a bíróság, amelyek egyben a Tüzép-telep árukészletének is tekinthetők, azaz az I. rendű alperes terhére kétszeresen elszámolás történt. Nem állította azt sem, hogy az árukészlet értéke meghatározásának alapjául vett, a felperes által elkészített mérleg nem a közösen vezetett vállalkozásra és a Tüzép-telepen maradt árukészletre, hanem a felperes által a 2007. október 13. napját követően is folytatott vállalkozásra vonatkozott. Ezeket a felülvizsgálati érveket a Kúria érdemben nem vizsgálta, mert a felülvizsgálati eljárásban új körülményre (amelyre vonatkozóan a fél az első- és másodfokú eljárás során nem hivatkozott, amelyre nézve bizonyítékait nem jelölte meg) nem lehet hivatkozni (EBH 2002. 653.).

[50] A fentiek alapján az eljáró bíróságok az életközösség megszűnéskor a felperes birtokában maradt, a közösen termelt gyümölcsök eladásából származó vételár részbeni összegét az okiratokkal ellentétesen, az rPp. 206.§ (1) bekezdésének megsértésével állapították meg. A Kúria a jogerős ítélet az rPp. 275.§ (4) bekezdése alapján részben hatályon kívül helyezte és – mivel a peradatok rendelkezésre állnak – az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, az értékkiegyenlítés összegét leszállította. Ezt meghaladóan a jogerős ítélet nem jogszabálysértő, ezért hatályában fenntartotta.

Záró rész

[51] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet az rPp. 274.§ (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

[52] Az I. rendű alperes a felülvizsgálati pertárgyértékhez viszonyítva (3.400.172 forint) 15%-ban lett pernyertes (494.928 forint). Az rPp. 270.§ (1) bekezdése alapján alkalmazandó rPp. 81.§ (1)

bekezdése szerint a Kúria kötelezte az I. rendű alperest a felperes felülvizsgálati perköltségének megfizetésére, melynek összegét a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3.§ (2) bekezdés a) pontja és (5) bekezdése alapján állapította meg.

- [53] Az I. rendű alperes illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt felülvizsgálati illeték összege az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 50.§ (1) bekezdése alapján kerekítve 340.000 forint. Az rPp. 270.§ (1) bekezdése alapján alkalmazandó 81.§ (1) bekezdése és a 6/1986.(VI.26.) IM rendelet 13.§ (2) bekezdés alapján az állam javára a felperes 51.000 forint, az I. rendű alperes pedig 289.000 forint felülvizsgálati eljárási illeték megfizetésére köteles.

Budapest, 2018. január 23.

dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. a tanács elnöke, Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k. előadó bíró, dr. Baloginé dr. Faiszt Judit s.k. bíró

A kiadmány hitelül: